

РЕЦЕНЗІЯ

**кандидата юридичних наук, старшого наукового співробітника
Данилевської Юлії Олександрівни на дисертацію
Германова Сергія Андрійовича «Кримінологічна характеристика
та запобігання незаконному заволодінню транспортними засобами, що
вчиняється неповнолітніми», представлену на здобуття ступеня доктора
філософії за спеціальністю 081 «Право»**

Актуальність теми дослідження. Насьогодні транспортні засоби, перед усім, автомобілі є невід'ємною складовою сучасного життя людини. Щоденна взаємодія відбувається у тандемі: пішохід – водій – пасажир. Транспортні засоби розглядаються як зручний засіб пересування, так і як зручний вид рухомої власності. Найчастіше водії таких транспортних засобів як автомобілі є їхніми власниками. Відповідно право власності на транспортні засоби поставлено під охорону держави, а його порушення тягне правові наслідки, найбільш суворі з яких – кримінально-правові, передбачені ст. 289 КК України.

Під час воєнного стану значення транспортних засобів тільки підвищилося – це мобільний інструмент збереження життя, здоров'я, майна при евакуації, засіб для доставлення питної води, продуктів харчування, лікарських засобів.

Відповідно, запобігання незаконному заволодінню транспортним засобом як кримінальному правопорушенню, що посягає на право власності та безпеку дорожнього руху, є важливим елементом кримінально-правової політики держави.

З урахуванням викладеного, обрана Германовим С.А. тема дисертації «Кримінологічна характеристика та запобігання незаконному заволодінню транспортними засобами, що вчиняється неповнолітніми» є актуальною, а звернення здобувача до неї своєчасним та затребуваним.

Науковий рівень дисертації та новизна представлених теоретичних результатів проведених здобувачем досліджень, їх наукова обґрунтованість.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, що вміщують дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

У розділі 1 роботи «Особливості кримінально-правової протидії незаконному заволодінню транспортним засобом неповнолітніми в Україні» автором розглядається соціальна обумовленість заборони незаконного заволодіння транспортним засобом неповнолітніми в Україні; надається кримінально-правова характеристика та особливості кваліфікації незаконного заволодіння транспортним засобом; аналізуються особливості покарання за незаконне заволодіння транспортним засобом.

У другому розділі дисертації здобувач надає кримінологічну характеристику незаконного заволодіння транспортними засобами, що вчиняється неповнолітніми в Україні, зокрема досліджується стан і тенденції цього кримінального правопорушення, досліджуються детермінанти, що впливають на вчинення неповнолітніми незаконного заволодіння транспортними засобами, та надається характеристика неповнолітніх осіб, які вчиняють незаконне заволодіння транспортними засобами в Україні.

Третій розділ дисертації присвячений дослідженню заходів запобігання вчиненню неповнолітніми незаконного заволодіння транспортними засобами на трьох рівнях: загальносоціальному (підрозділ 3.1), спеціально-кримінологічному (підрозділ 3.2) та індивідуально-профілактичному разом із заходами віктимологічного запобігання (підрозділ 3.3).

Для удосконалення заходів загальносоціального запобігання незаконному заволодінню неповнолітніми транспортними засобами здобувачем пропонується (підрозділ 3.1) 1) унормування сучасних заходів правового регулювання економічних відносин; 2) удосконалення напрямів забезпечення макрофінансової стабільності України в умовах дії особливого правового режиму воєнного стану; 3) розробку комплексних стратегічних документів, скерованих на усунення детермінант злочинності, зумовлених військовою агресією російської федерації проти України; 4) забезпечення переорієнтації національної економіки, вивчення попиту на професії та

сприяння перепідготовці кадрів; 5) розвиток освітньо-виховної інфраструктури, популяризація військово-патріотичного навчання; 6) посилення соціального захисту малозабезпечених родин та родин, в яких дитину виховує один із батьків; 6) налагодження процедури комплексного дослідження автотранспортних засобів та реєстраційних документів, що їх супроводжують Експертною службою під час переоформлення транспорту; 7) перегляд положень Закону України від 20.10.1998 № 194-XIV «Про функціонування єдиної транспортної системи України в особливий період» на відповідність сучасній військово-політичній ситуації та забезпечення захисту майнових прав в межах функціонування єдиної транспортної системи як взагалі, так і в умовах дії особливого правового режиму воєнного стану; 8) забезпечення кримінологічної експертизи законодавчих та інших нормативно-правових актів у сфері безпеки транспортних засобів та дорожнього руху.

У свою чергу, спеціально-кримінологічне запобігання незаконному заволодінню транспортним засобом розглядається як комплекс заходів соціально-економічного та організаційно-правового характеру (підрозділ 3.2). На думку здобувача, соціально-економічне запобігання таким кримінальним правопорушенням має передбачати вирішення таких нагальних проблем як: 1) унормування положень, які стосуються прав та обов'язків внутрішньо переміщених осіб, шляхом удосконалення процесу підготовки та перепідготовки із метою набуття ними нових професій, а також посилення контролю за випадками дискримінації роботодавцями за будь-якими ознаками, яка виявилась у неаргументованій відмові у працевлаштуванні; 2) підвищення рівня соціального захисту дітей, які виховуються у неповних родинах, особливо – у частині спрощення/автоматизації механізму отримання соціальної допомоги; 3) вдосконалення соціальної програми допомоги малозабезпеченим сім'ям, шляхом визначення чітких меж (розміру) такої допомоги та розробки механізму встановлення факту спільного проживання членів родини та отримання ними офіційного доходу, а також виключення із розрахунку доходу особи, яка проживає на окупованій території та не

підтримує зв'язок із членами родини; 4) сприяння розвитку транспортної інфраструктури в умовах дії особливого правового режиму воєнного стану; 5) забезпечення логістики; 6) підвищення конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості держави.

Заходи організаційно-правового характеру мають передбачати: 1) внесення змін та доповнень до ст. 289 КК України, зокрема: перегляд видів покарань, які можуть бути призначені за незаконне заволодіння транспортним засобом, зокрема, якщо таке кримінальне правопорушення вчинено неповнолітніми особами; доповнення норми кваліфікуючою ознакою – вчинення незаконного заволодіння транспортними засобами в умовах дії особливого правового режиму воєнного стану; вирішення питання щодо доцільності вважати незаконне заволодіння транспортним засобом кримінальним правопорушенням, що посягає на безпеку дорожнього руху та експлуатації транспорту, а також можливості віднесення такого діяння до кримінальних правопорушень проти власності; 2) зміну підходу до вирішення питання щодо доцільності застосування до неповнолітніх осіб звільнення від покарання та його відбування та віддання переваги за наявності підстав застосуванню мінімально репресивного покарання (це може бути реалізовано лише після доповнення санкцій ст. 289 КК України альтернативними наявним видами покарань, які можуть бути застосовані до неповнолітніх осіб); 3) удосконалення діяльності суб'єктів, повноваження яких передбачають запобігання кримінальним правопорушенням проти безпеки руху та експлуатації транспорту.

У підрозділі 3.3 зауважується, що до індивідуально-профілактичних заходів запобігання кримінальним правопорушенням доцільно віднести: 1) удосконалення інституту відновлювального правосуддя з метою надання можливості неповнолітньому кримінальному правопорушнику відпрацювати суспільно небезпечну подію спільно із жертвою; 2) удосконалення інституту пробації, що надасть можливість забезпечити індивідуальний підхід до формування системи перевиховання неповнолітнього кримінального

правопорушника; 3) удосконалити порядок обрання обов'язків, які покладає суд на особу, звільнену від відбування покарання з випробуванням; 4) визначення причин, факторів та чинників, які детермінували кримінально протиправну поведінку неповнолітньої особи та формування персоналізованого переліку заходів, скерованих на їх витіснення, зокрема із залученням родини та найближчого оточення (за умови, якщо вони мають позитивний вплив на дитину).

До віктимологічних заходів запобігання вчиненню неповнолітніми незаконного заволодіння транспортними засобами здобувач відносить: 1) посилення меж кримінально-правового захисту майнових прав громадян; 2) запровадження програм, скерованих на корекцію віктимної поведінки з метою усунення факторів, які можуть спричинити вторинну віктимізацію; 3) внесення змін до програм закладів середньої освіти шляхом доповнення їх стислим курсом віктимології, а також основами правової освіти; 4) популяризація у медіа інформації щодо правил безпечної поведінки, а також найбільш типових способів вчинення кримінальних правопорушень та ролі жертви у механізмі кримінально протиправної поведінки; 5) розширення переліку послуг страхових компаній, а також кола страхових випадків, пов'язаних із рухомим майном.

Вищенаведене дозволило Германову С.А. винести на захист положення і висновки, які, у переважній більшості, є новими або містять значну частку новизни. Серед основних розроблених положень, що розв'язують конкретні наукові завдання, мають характер концептуальних і відповідають критеріям наукової новизни, слід відмітити такі:

уперше:

- на підставі аналізу судової практики та статистичних даних правоохоронних органів доведено доцільність в межах спеціально-кримінологічного запобігання обмежити випадки застосування до неповнолітніх осіб, які вчинили незаконне заволодіння транспортними засобами, звільнення від покарання з випробуванням;

- визначено кримінологічні тенденції щодо кількісно-якісних параметрів незаконного заволодіння транспортними засобами, що вчиняються неповнолітніми в Україні в умовах воєнного стану та після його припинення: 1) потенційна загроза збільшення кількості латентних кримінальних правопорушень, передбачених ст. 289 КК України через тимчасову окупацію окремих територій України та активні бойові дії; 2) зменшення вікової категорії неповнолітніх осіб, які вчиняють незаконне заволодіння транспортним засобом в Україні; 3) потенційне збільшення кількості випадків повторного вчинення незаконного заволодіння транспортним засобом через незначну ефективність санкцій, передбачених за таке кримінальне правопорушення, що може призводити до інтенсифікації криміногенних загроз; 4) зниження якості кримінально-правової політики, зумовлене відсутністю статистичної інформації щодо вчинення таких кримінальних правопорушень особами з 14 до 16 років (ч. 1 ст. 289 КК України);

- на підставі аналізу судової практики в межах об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 289 КК України ,виявлено випадки неоднозначного тлумачення норм кримінального законодавства, що призводить до помилок під час його застосування. Доведено, що більшість проблемних питань знаходяться у площині розмежування заволодіння транспортним засобом шляхом обману та шахрайства, а також кримінального правопорушення, передбаченого ст. 191 КК України;

- доведено доцільність уточнення часових меж для застосування спеціальної підстави для звільнення від кримінальної відповідальності, передбаченої ч. 4 ст. 289 КК України;

- на підставі проведеного дослідження запропоновано зміни та доповнення до кримінального законодавства України: 1) викласти санкції, передбачені ст. 289 КК України таким чином: ч. 1 ст. 289 КК: карається штрафом від двох тисяч до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або обмеженням

волі на строк до трьох років; ч. 2 ст. 289 КК України: караються обмеженням волі на строк до п'яти років або позбавленням волі на той самий строк зі штрафом від двохсот п'ятдесяти до семисот п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або без такого; ч. 3 ст. 289 КК України: караються позбавленням волі на строк від п'яти до восьми до років зі штрафом від п'ятисот до однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або без такого; 2) ч. 1 ст. 289 КК України викласти у такій редакції: 1. Викрадення, привласнення, вимагання транспортного засобу чи заволодіння ним шляхом шахрайства – карається... ; ч. 4 ст. 289 КК України викласти в такій редакції: 4. Звільняється від кримінальної відповідальності судом особа, яка вперше вчинила дії, передбачені частиною першою цієї статті, якщо вона до повідомлення про підозру у вчиненні нею кримінального правопорушення добровільно заявила про це правоохоронним органам, повернула транспортний засіб власнику і повністю відшкодувала завдані збитки.

удосконалено:

- типові кримінологічно значущі ознаки особи неповнолітнього кримінального правопорушника, який вчиняє незаконне заволодіння транспортним засобом: чоловік (98,8 %), віком 16-17 років (11,5 %), має базову загальну середню освіту (64,5 %), є учнем коледжу/гімназії (42,1 %), виховується у родині з одним із батьків (38,3 %), працездатний, але не працює (29,2 %); вчинив кримінальне правопорушення у тверезому стані (89,3 %); вчинив діяння у співучасті із дорослим (22,1 %). Характеризується незадовільним вихованням, відсутністю сформованого комплексу морально-етичних цінностей;

- характеристику стану незаконного заволодіння транспортними засобами взагалі та неповнолітніми зокрема, яка визначається такими особливостями: 1) не у повній мірі обґрунтований об'єкт кримінального правопорушення, передбаченого ст. 289 КК України призводить до ігнорування цього діяння під час формування стратегії запобігання кримінальним правопорушенням проти безпеки руху та експлуатації

транспорту; 2) у переважній більшості неповнолітніми вчиняється незаконне заволодіння транспортними засобами приватної власності (96,8 %); 3) у переважній більшості неповнолітні вчиняють незаконне заволодіння транспортним засобом шляхом таємного викрадення (65,1 %); 4) незаконне заволодіння транспортними засобами складають приблизно одну четверту від загальної кількості кримінальних правопорушень проти безпеки руху та експлуатації транспорту (23,1 %), що, із урахуванням фактичного майнового характеру такого протиправного діяння створює неправдиве уявлення про значний відсоток суспільно небезпечних діянь, пов'язаних із порушеннями правил дорожнього руху; 5) стан вчинення незаконного заволодіння транспортним засобом неповнолітніми можна вважати стабільно задовільним, що зумовлено відносно незначну кількість випадків, коли суб'єктом такого кримінального правопорушення є особа до 18 років (4,4 %). Водночас це також може бути пояснено з точки зору відсутності у неповнолітніх навичок керування транспортними засобами, що унеможлиблює реалізацію кримінально протиправного умислу на вчинення діяння, передбаченого ст. 289 КК України (за відсутності співучасті);

- аргументи на користь необхідності приведення у відповідність ст. 289 КК України більшості норм, якими встановлено кримінальну відповідальність за кримінальні правопорушення проти власності шляхом визначення кваліфікуючою ознакою вчинення такого діяння специфічну обстановку – умови воєнного стану. За такого підходу було б дотримано кримінологічні фактори соціальної обумовленості вторинної пеналізації незаконного заволодіння транспортним засобом;

- типологію жертв незаконного заволодіння транспортними засобами, вчиненого неповнолітніми: 1) пасивний тип – жертви, які зумовили вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 289 КК України ігноруванням правил безпечної поведінки та захисту особистого майна (відчинені двері, відсутність сигналізації та засобів забезпечення безпеки транспортного засобу тощо); 2) умовно-пасивний – жертви, які забезпечили

засоби захисту безпеки транспортного засобу, але за певних обставин на передкримінальній стадії їх проігнорували (не зачинили автомобіль, не поставили на сигналізацію тощо); 3) випадковий тип – жертви, які здійснили всі заходи, спрямовані на забезпечення безпеки транспортного засобу, але кримінальне правопорушення відбулось поза межами їх віктимної поведінки (кримінальний правопорушник проігнорував сигналізацію, примусово відчинив двері, проігнорував засоби контролю на стоянках, які охороняються тощо).

набули подальшого розвитку:

- аргументи на користь позиції щодо недоцільності вважати незаконне заволодіння транспортними засобами кримінальним правопорушенням проти безпеки руху та експлуатації транспорту. Доведено, що проблема у визначенні об'єкта кримінального правопорушення, передбаченого ст. 289 КК України зумовлено суто історичними факторами, зокрема: 1) відсутністю протягом тривалого часу спеціальної норми, яка б встановлювала кримінальну відповідальність за незаконне заволодіння транспортним засобом, що створювало потребу у застосуванні аналогії закону шляхом обрання іншої статті, диспозиція якої описувала схожий склад кримінального правопорушення (хуліганство, крадіжка тощо); 2) розуміння суспільної небезпечності такого діяння зумовленої не посяганням на майнові права, а приведенням у рух чужого транспортного засобу, що має потенційну небезпеку для дорожнього руху; 3) відсутністю достатнього інтересу радянської держави до посилення захисту права власності громадян;

- теоретичні підходи до визначення віктимологічних детермінант незаконного заволодіння транспортним засобом: 1) відсутність ефективного кримінально-правового механізму забезпечення захисту інтересів власників транспортних засобів; 2) відсутність налагодженого механізму зниження рівня латентності незаконного заволодіння транспортними засобом, зумовленої віктимною поведінкою потерпілих; 3) ігнорування власниками заходів безпечного утримання транспортних засобів, що спрощує реалізацію

протиправного умислу на незаконне заволодіння транспортним засобом; 4) відсутність унормованої судової практики щодо оцінки шкоди за умови повернення неушкодженого транспортного засобу потерпілому; 5) відсутність унормованої судової практики щодо ролі жертви у механізмі кримінально протиправної поведінки кримінального правопорушника та моменту закінчення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 289 КК України у випадках, коли є факт добровільної передачі транспортного засобу у тимчасове користування.

Отже, ступінь наукової новизни дослідження, обґрунтованість наведених у ньому положень, висновків і сформульованих рекомендацій відповідає вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що матеріали дослідження використовуються у: законотворчій діяльності – під час удосконалення законодавчих та інших нормативно-правових щодо запобігання кримінальним правопорушенням проти безпеки руху та експлуатації транспорту, а також суспільно небезпечних діянь проти власності; науково-дослідній сфері – для подальшого вивчення теоретико-прикладних та правових проблем протидії кримінальним правопорушенням проти безпеки руху та експлуатації транспорту, суспільно небезпечним діянням проти власності та злочинності неповнолітніх в Україні (акт впровадження у науково-дослідну діяльність Донецького державного університету внутрішніх справ від 02.07.2024); правозастосовній діяльності – для розроблення й удосконалення нормативно-правових актів, підготовки науково-практичних, науково-методичних та методичних рекомендацій, цільових програм (планів) та стратегій з питань протидії кримінальним правопорушенням проти безпеки руху та експлуатації транспорту, суспільно небезпечним діянням проти власності та злочинності неповнолітніх в Україні; освітньому процесі – під час підготовки навчально-методичних комплексів з кримінального права та кримінології, а також у системі підвищення

кваліфікації працівників правоохоронних органів України (акт впровадження в освітній процес Донецького державного університету внутрішніх справ від 02.07.2024).

Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

Метою дисертаційної роботи визначено здійснення кримінологічної характеристики незаконного заволодіння транспортними засобами, яке вчиняється неповнолітньою особою, а також надання пропозицій та рекомендацій, скерованих на удосконалення національного кримінального законодавства та кримінологічної практики щодо запобігання таким кримінальним правопорушенням в умовах звичайного та особливих правових режимів.

Для досягнення поставленої мети автором передбачено вирішення таких завдань: з'ясувати та доопрацювати фактори соціальної обумовленості криміналізації незаконного заволодіння транспортними засобами, що вчиняється неповнолітніми; визначити кримінально-правову характеристику незаконного заволодіння транспортними засобами, що вчиняється неповнолітніми; проаналізувати особливості покарання за незаконне заволодіння транспортним засобом, вчиненого неповнолітніми; дослідити стан та тенденції незаконного заволодіння транспортними засобами, що вчиняється неповнолітніми; визначити детермінанти, що впливають на вчинення неповнолітніми незаконного заволодіння транспортними засобами; охарактеризувати неповнолітніх осіб, які вчиняють незаконне заволодіння транспортними засобами; дослідити та доопрацювати загальносоціальні заходи запобігання вчиненню неповнолітніми незаконного заволодіння транспортними засобами; проаналізувати та удосконалити заходи спеціально-кримінологічного запобігання вчиненню неповнолітніми незаконного заволодіння транспортними засобами; охарактеризувати та доопрацювати віктимологічні та індивідуально-профілактичні заходи запобігання вчиненню неповнолітніми незаконного заволодіння транспортними засобами;

запропонувати зміни та доповнення до національного кримінального законодавства в частині кримінальної відповідальності за незаконне заволодіння транспортними засобами та напрями удосконалення кримінологічної практики у цій частині.

Методологічну основу дисертаційного дослідження складають діалектичний метод, а також комплекс загальнонаукових та спеціальнонаукових методів, зокрема, історико-правовий метод; логіко-семантичний та формально-логічний методи; метод структурно-функціонального аналізу; догматичний метод; метод контент-аналізу; метод системного аналізу; статистичний метод.

З урахуванням наведеного можна констатувати, що наукове завдання дисертантом вирішено.

Повнота викладених наукових результатів в опублікованих працях здобувача.

Основні наукові результати дисертації відображено в 7 наукових публікаціях, з них 4 статті – у наукових виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, та 3 тези доповідей – у збірниках матеріалів науково-практичних заходів.

Перелік наукових праць здобувача й аналіз їхнього змісту засвідчують, що наукові результати, висновки та рекомендації дисертаційного дослідження досить повно викладено у вітчизняних наукових фахових виданнях, пройшли апробацію на різних науково-практичних заходах.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушення академічної доброчесності. Детальний аналіз дисертації Германова С.А. дає підстави дійти висновку про відсутність текстових запозичень без посилання на джерела та інших порушень академічної доброчесності.

Зауваження щодо змісту дисертації. Позитивно та високо оцінюючи проведене дисертантом дослідження, необхідно звернути увагу на наявність окремих положень, що можуть бути предметом для дискусії під час публічного захисту дисертації, серед яких:

1. У підрозділі 1.3 «Особливості покарання за незаконне заволодіння транспортним засобом» здобувач пропонує внести зміни до санкцій норм, описаних у ст. 289 КК України. Зокрема, за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого: ч. 1 ст. 289 КК України – передбачити штраф від двох тисяч до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправні роботи на строк до двох років, або обмеження волі на строк до трьох років; ч. 2 ст. 289 КК України – обмеження волі на строк до п'яти років або позбавлення волі на той самий строк зі штрафом від двохсот п'ятдесяти до семисот п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або без такого; ч. 3 ст. 289 КК України – позбавлення волі на строк від п'яти до восьми років зі штрафом від п'ятисот до однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або без такого (С. 87 дисертації). Тобто пропонується депеналізація кримінальних правопорушень, відповідальність за вчинення яких передбачена ст. 289 КК України.

У цілому підтримуючи загальну тенденцію кримінально-правової політики нашої держави в частині гуманізації кримінальної відповідальності та покарання, в тому числі депеналізації, звернемо увагу, що запропоновані дисертантом види покарань у санкції норми, передбаченої ч. 1 ст. 289 КК України, майже неможливо застосувати до неповнолітніх осіб: виправні роботи застосовуються за умови, що суб'єкт кримінального правопорушення має місце роботи; обмеження волі до неповнолітньої особи не застосовується, а штраф, як єдиний вид із запропонованих видів покарань можна застосувати до неповнолітнього суб'єкта цього кримінального правопорушення, прогнозовано буде виплачуватися батьками неповнолітньої особи, тож мета покарання не буде досягнута повною мірою.

2. Одним із положень, які виносяться на захист, є пропозиція викласти диспозицію ч. 1 ст. 289 КК України у такій редакції: «1. Викрадення, привласнення, вимагання транспортного засобу чи заволодіння ним шляхом шахрайства – карається...» (С. 26 дисертації). Тобто пропонується вичерпний перелік способів вчинення кримінального правопорушення, передбаченого

ч. 1 ст. 289 КК України, замість узагальненого формулювання у чинній редакції: «1. Незаконне заволодіння транспортним засобом – карається ...» та тлумачення цього діяння у примітці до ст. 289 КК України.

Зазначена пропозиція видається дискусійною та такою, що потребує додаткового пояснення під час публічного захисту дисертації, зокрема: чи охоплюється поняттям викрадення – відкрите викрадення, таємне викрадення, напад з метою викрадення?

Утім висловлені зауваження та рекомендації стосуються дискусійних питань і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження, яке має науково-теоретичне і практичне значення, містить наукові висновки, нові підходи до вирішення конкретного наукового завдання щодо кримінологічної характеристики та запобігання незаконному заволодінню транспортними засобами, що вчиняється неповнолітніми.

Загальний висновок. Представлена дисертаційна робота Германова Сергія Андрійовича «Кримінологічна характеристика та запобігання незаконному заволодінню транспортними засобами, що вчиняється неповнолітніми» є завершеною роботою, сформульовані у ній наукові результати містять елементи наукової новизни, які мають теоретичне і практичне значення для науки кримінології та кримінального права. Дисертаційне дослідження відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами), наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами), а її автор – Германов Сергій Андрійович

заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 –
Право.

Рецензент –
кандидат юридичних наук
старший науковий співробітник,
завідувач докторантури

Юлія ДАНИЛЕВСЬКА